



Jouttenkankaan Tuulivoima Oy

Lausuntopyyntö 24.2.2025

Lausunto Navettakankaan tuulivoimahankkeen Natura-arvioinnista, Joutsensuo-Vareputaanojanlehto, FI1100402 SAC, Oulu

Sisällys

Lausunto Navettakankaan tuulivoimahankkeen Natura-arvioinnista, Joutsensuo-Vareputaanojanlehto, FI1100402 SAC, Oulu	1
HANKKEESTA VASTAAVA	1
ASIAN VIREILLE TULO	1
HANKE JA SEN SIJOITTUMINEN SUHTEESSA NATURA-ALUEESEEN	2
NATURA 2000 TIETOLOMAKKEEN TIEDOT EU:N NATURA 2000 -VERKOSTOON KUULUVASTA ALUEESTA	2
TIIVISTELMÄ NATURA-ARVIOINNISTA	3
Aineisto ja menetelmät	3
Vaikutusmekanismit Natura-arvioinnin mukaan	4
Hankkeen vaikutukset Natura-arvioinnin mukaan	4
Vaikutukset Natura-alueen eheyteen Natura-arvioinnin mukaan	5
Vaikutusten lieventämismahdollisuudet Natura-arvioinnin mukaan	5
Epävarmuustekijät Natura-arvioinnin mukaan	6
Vaikutusten seuranta Natura-arvioinnin mukaan	6
Natura-arvioinnin johtopäätökset	6
ELY-KESKUKSEN LAUSUNTO	6
ELY-keskuksen lausunto arvioinnin asianmukaisuudesta	6
ELY-keskuksen johtopäätökset Natura-alueelle aiheutuvista vaikutuksista	10
Yhteenveto ja jatkoimenpiteet	11

HANKKEESTA VASTAAVA

Jouttenkankaan Tuulivoima Oy

ASIAN VIREILLE TULO

Navettakankaan tuulivoimahankkeen ympäristövaikutusten arviointimenettelyyn liittyvä Joutsensuon-Vareputaanojanlehdon Natura-aluetta koskeva luonnonsuojelulain 35 §:n

2.7.2025

mukainen arviointi tuli vireille Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksessa (jäljempänä ELY-keskus) 24.2.2025.

HANKE JA SEN SJOITTUMINEN SUHTEESSA NATURA-ALUEESEEN

Navettakankaan tuulivoimahankkeen vaihtoehdossa VE1 on 14 tuulivoimalaa ja vaihtoehdossa VE2 10 tuulivoimalaa. Natura-arvioinnissa tarkasteltavat vaikutukset ovat vaihtoehdoilla VE1 ja VE2 yhteiset. Hankealueen maankäyttöä vaativiin rakenteisiin sisältyvät tuulivoimalat perustuksineen, voimaloiden väliset huoltotiet, voimaloita yhdistävät maakaapelit, muuntamot, sähköasema sekä 110 kV:n ilmajohto.

Hankealue sijaitsee pääradan itäpuolella noin 7 kilometriä lin kuntakeskuksesta etelään ja 22 kilometriä Oulun keskustasta pohjoiseen. Joutsensuon-Vareputaanojan Natura-alue sijaitsee lähimmillään noin 45 metrin etäisyydellä hankealueen rajasta pääradan länsipuolella. Hankkeessa perusparannettava Luukelantie sijaitsee lähimmillään noin 90 metrin etäisyydellä Natura-alueesta rautatien toisella puolella.

NATURA 2000 TIETOLOMAKKEEN TIEDOT EU:N NATURA 2000 -VERKOSTOON KUULUVASTA ALUEESTA

Natura-tietolomakkeen (2018) mukaan Joutsensuon-Vareputaanojanlehdon Natura-alueen pinta-ala on noin 41 hehtaaria.

Joutsensuo ja Vareputaanojanlehto sijaitsevat Kiimingin liuskejaksolla, jonka kivilajeja ovat kvartsiitti, fylliitti, kvartsi-maasälpäliuskeet ja emäksiset vulkaniitit. Joutsensuon luoteisosassa on keidassuota. Itä- ja eteläosassa on lettoja (LK, LR, VL, RiL), joiden reunamilla on lähteisiä ja luhtaisia ruoho- ja heinäkorpia. Uhanalaisista suotyypeistä esiintyy lähteistä ruoho- ja heinäkorpia (LäRhK) ja koivulettoa (KoL). Joutsensuon erikoisuutena ovat ravinteisten suotyyppien luhtaiset ja lähteiset variantit. Suota ympäröivät kivennäismaat ovat paikon reheviä, alueella on mm. käenkaali-oravanmarjatyyppin metsää. Joutsensuon keidassuo on vielä melko nuori ja kehittymätön, joten se on tasainen, eikä reunallisuutta ole juurikaan havaittavissa. Suon reunan luhtavaikutteiset korvet ovat ilmeisesti jäänteitä suota edeltäneistä järven rantaluhdist. Ravinteisuuden ansiosta suolla esiintyy useita eteläisiä kasvilajeja.

Vareputaanojan lehto on rinnelehtoalue, jonka kasvillisuus on pääosin tuoretta ja melko kivistä metsäkurjenpolvi-käenkaali-lillukkatyyppin (GORT) lehtoa. Lehtokasvillisuuden rehevyyteen vaikuttavat Joutsensuolta valuvat ravinteiset vedet. Puusto on kuusivaltaista, seassa on runsaasti järeitä haapoja. Alueella on myös tervaleppää. Vareputaanojan lehdossa on Haukiputaan ainut lehtomataresiintymä.

Joutsensuo on pieni, mutta hyvin monipuolinen keidassuo, lettojen ja puustoisten soiden muodostama alue, jolla arvokkainta ovat suon kasvillisuus ja kasvisto. Linnusto ei ole merkittävä, koska alue on rautatien ja moottoritien välissä. Joutsensuolla on

2.7.2025

alueen pienuudesta huolimatta erittäin laaja suotyyppivalikoima. Se on kurkien muuttoaikainen levähdyspaikka. Teeret ovat käyttäneet keidassuon keskustaa soidinpaikkana.

Suojeluperusteina ovat luontotyypit (Tietolomakkeen taulukko 3.1).

Koodi	Nimi	Pinta-ala (ha)	Edustavuus
3160	Humuspitoiset järvet ja lammet	0,4	B, hyvä
7110	Keidassuot	30	A, erinomainen
7230	Letot	6,8	B, hyvä
9050	Lehdot	4,6	B, hyvä
91D0	Puustoiset suot	6	B, hyvä

Luontodirektiivin liitteen II lajeista suojeluperusteena ilmoitetaan kiiltosirppisammal (*Hamatocaulis vernicosus*).

Muita tärkeitä lajeja ovat tietolomakkeessa listatut vaateliaat lettosoiden ja vesien putkilokasvit.

Suojelutavoitteena on vähintäänkin alueen merkityksen säilyttäminen osana verkostoa. Lisäksi alueen suojelussa ja hoidossa painotetaan seuraavia tavoitteita:
-alueella vallitseva luontotyyppien ja lajien sekä niiden elinympäristöjen tila säilytetään turvaamalla luonnon omien prosessien mukainen kehitys.

Joutsensuo kuuluu valtakunnalliseen soidensuojelun perusohjelmaan ja Vareputaanojan lehto valtakunnalliseen lehtojensuojeluohjelmaan. Joutsensuon ja Vareputaanojan lehdon suojelu toteutetaan luonnonsuojelulain nojalla.

TIIVISTELMÄ NATURA-ARVIOINNISTA

Aineisto ja menetelmät

Natura-arviointi on tehty asiantuntija-arviona Sitowise Oy:ssä. Lähtötietoina ovat olleet Natura-tietolomake, Metsähallituksen biotooppikuviotiedot valtion suojelualueilta, Maanmittauslaitoksen kartta-, vinovalovarjoste- ja ilmakehän aineistot, Geologian tutkimuslaitoksen aineistot, Metsäkeskuksen metsäkuviotiedot ja hankkeen luontoselvityksissä saadut tiedot. Lisäksi mainitaan mm. Navettakankaan tuulivoimahankkeen YVA-ohjelma ja -selostus ja Suomen Lajitietokeskuksen lajitietoaineistot (9.2.2023) ja paikkatietoaineistot.

Vaikutuksia on tunnistettu vertaamalla parannettavien teiden ja rakennettavan infrastruktuurin ja maankäytön sijoittumista suhteessa Natura-alueen suojelun perusteena oleviin luontotyypeihin ja lajin elinympäristöihin Natura-alueella.

2.7.2025

Paikkatietotarkastelussa tehtyjä havaintoja on verrattu tutkimus- ja tietokirjallisuudesta saatuihin tietoihin. Natura-arvioinnissa on sovellettu varovaisuusperiaatetta, jonka mukaisesti epäselvissä tapauksissa vaikutukset arvioidaan vakavimman mahdollisesti aiheutuvan haitan mukaan.

Vaikutusten merkittävyys ilmoitetaan kaksiporaisella asteikolla: ei merkittävää heikennystä – merkittävä heikennys. Merkittävyyden arvioinnissa tarkastellaan mm. luontotyyppin menetyksen tai heikentymisen suhteellista pinta-alaa tai lajin suhteellista yksilömäärää.

Vaikutusmekanismit Natura-arvioinnin mukaan

Natura-arvioinnissa kuvataan yleisellä tasolla tuulivoimahankkeista aiheutuvia suoria (välittömiä) vaikutuksia ja epäsuoria (välillisiä) vaikutuksia luontotyypeihin ja lajeihin.

Navettakankaan tuulivoimahankkeen vaikutusmekanismiksi on tunnistettu Luukelantien parantamisesta mahdollisesti aiheutuvat pintavalunnan laadun muutokset, jotka voivat ulottua Natura-alueelle, koska vesien virtaus suuntautuu osin Natura-alueelle radan alitse virtaavien ojien kautta. Arvioinnin mukaan Natura-alue ja Luukelantien alkupää sijoittuu happamien sulfaattimaiden esiintymisen suuren todennäköisyyden alueelle, ja myös mustaliusketta voi ympäristössä esiintyä. Maanmuokkaustöiden seurauksena syntyvistä happaman sulfaattimaan paljastumisesta voi rakennustyövaiheen aikana ja sen jälkeenkin liueta happamia valuntyyppisiä, jotka lisäksi liuottavat alueen maaperästä metalleja valumavesiin. Hankkeen muun rakentamisen vaikutusalueen ei arvioida ulottuvan Natura-alueelle.

Hankkeen vaikutukset Natura-arvioinnin mukaan

Vaikutukset luontodirektiivin liitteen I luontotyypeihin

Suo- ja vesiluontotyyppien osalta todetaan, että mahdolliset maanrakennuksesta seuraavat muutokset valuman kiintoaineksen määrässä sekä liuenneiden aineiden pitoisuuksissa voivat vaikuttaa luontotyyppien laatuun ja luonteenomaiseen lajistoon. Vaikutukset riippuvat maaperän laadusta, valumasta ja maanrakennusmenetelmistä, joista ei ole tarkkoja tietoja. Lettojen ja puustoisten soiden kohdalla todetaan lisäksi, että haitallisia vaikutuksia ei voida poissulkea. Lehtojen osalta vaikutukset ovat kivennäismaalla vesi- ja suoalueita vähäisempiä. Arvioinnin perusteella hankkeella ei kuitenkaan ole merkittäviä heikentäviä vaikutuksia mihinkään luontodirektiivin luontotyyppiin.

Humuspitoiset lammet ja järvet (3160): Vaikutukset arvioidaan vähäisiksi tai korkeintaan kohtalaisiksi. Hankkeella ei ole merkittäviä heikentäviä vaikutuksia luontotyyppiin.

Keidassuot (7110): Kohtalaisia haitallisia vaikutuksia luontotyyppiin. Hankkeella ei ole merkittäviä heikentäviä vaikutuksia luontotyyppiin.

2.7.2025

Letot (7230): Kohtalaisia haitallisia vaikutuksia luontotyyppiin. Hankkeella ei ole merkittäviä heikentäviä vaikutuksia luontotyyppiin.

Lehdot (9050): Vähäisiä haitallisia vaikutuksia luontotyyppiin. Hankkeella ei ole merkittäviä heikentäviä vaikutuksia luontotyyppiin.

Puustoiset suot (91D0): Kohtalaisia haitallisia vaikutuksia luontotyyppiin. Hankkeella ei ole merkittäviä heikentäviä vaikutuksia luontotyyppiin.

Vaikutukset suojelun perusteena olevaan luontodirektiivin liitteen II lajiin

Kiiltosirppisammalen uhkia ovat mm. muutokset kasvupaikkojen vesitaloudessa sekä vedenlaadun huonontuminen. Vaikutukset riippuvat maaperän laadusta, valunnasta ja maanrakennusmenetelmistä. Arvioinnin mukaan etäisyys tiestä ja maakaapelista Sormusojaa pitkin Joutsenlampeen on n. 330 m, ja uudesta pistotiestä n. 680 m. Maanrakennuksesta mahdollisesti seuraavat muutokset valuman happamuudessa ja liukenevien metallien pitoisuuksissa voivat vaikuttaa kiiltosirppisammalen esiintymisiin. Tunnetut esiintymät eivät sijaitse lähellä radan ali virtaavaa ojaa, mutta soveltuvia mahdollisia kasvupaikkoja on myös lähempänä. Vähäisiä haitallisia vaikutuksia lajiin. Hankkeella ei ole merkittäviä heikentäviä vaikutuksia lajiin.

Yhteisvaikutukset Natura-arvioinnin mukaan

Tarkastellut muut hankkeet ja suunnitelmat sijoittuvat arvioidun tuulivoimahankkeen tapaan Joutsensuo-Vareputaanjoanlehdon Natura-alueen ulkopuolelle ja myös Navettakankaan hanketta kauemmas, eikä niiltä ole valuma-alueyhteyttä Natura-alueelle. Tunnistettuja yhteisvaikutuksia muiden hankkeiden ja suunnitelmien kanssa ei synny.

Vaikutukset Natura-alueen eheyteen Natura-arvioinnin mukaan

Hankkeella ei ole odotettavissa vaikutuksia suoyhdistymiin vesitalouden kautta. Läheisen Luukelantien parantaminen ei muuta vesitaloutta nykytilaan nähden, ja voimalapaikkojen ja uusien teiden rakentaminen ei sijoitu samalle valuma-alueella Natura-alueen kanssa. Happamista sulfaattimaista aiheutuvat mahdolliset vaikutukset ovat lyhytkestoisia ja paikallisia, eikä hankkeella ole tunnistettu sellaisia vaikutuksia, joilla olisi laajempaa vaikutusta suoyhdistymien tai niiden reunaosien luontotyyppeihin (rakenteeseen ja/tai toimintaan), lajistoon tai alueen suojelutavoitteisiin. Hankkeesta ei ole tunnistettu vaikutuksia Natura-alueen koskemattomuuteen.

Vaikutusten lieventämismahdollisuudet Natura-arvioinnin mukaan

Arvioinnissa ei kuvata yksityiskohtaisesti lieventäviä toimenpiteitä, koska merkittävästi heikentäviä vaikutuksia ei tunnistettu. Arvioinnissa Luukelantien parantamisen lieventämistoimenpiteeksi on esitetty maaperän- ja pintavalunnan selvittämistä ja maanrakennusmenetelmien suunnittelemista happaman sulfaattimaan huomioiden. Lievennystoimet vähentävät happaman valuman syntymisen todennäköisyyttä.

2.7.2025

Epävarmuustekijät Natura-arvioinnin mukaan

Asiantuntija-arvioinnin subjektiivisuus on tunnistettu epävarmuustekijäksi. Yksityiskohtaista tietoa maaperän laadusta, valumaolosuhteista tai Natura-alueen pienvesikohteiden ekologisesta ja kemiallisesta tilasta ei ole. Maanrakennusmenetelmistä ei myöskään ole tarkkaa tietoa. Yhteisvaikutukset on arvioitu muista hankkeista saatavilla olevan tiedon perusteella.

Vaikutusten seuranta Natura-arvioinnin mukaan

Natura-arviointiin ei sisälly esitystä vaikutusten seurannasta.

Natura-arvioinnin johtopäätökset

Navetakankaan tuulivoimahankkeella ei ole arvioinnin mukaan tunnistettu merkittäviä heikentäviä vaikutuksia Natura-alueen suojeluperusteena oleviin luontotyyppeihin, lajiin tai alueen koskemattomuuteen.

ELY-KESKUKSEN LAUSUNTO**ELY-keskuksen lausunto arvioinnin asianmukaisuudesta**

Natura-arvioinnin tarkoituksena on luoda riittävä tiedollinen pohja hankkeen Natura 2000 -alueeseen kohdistuvien vaikutusten arviointiin. Arviointi on luontodirektiivin 6 artiklan 3 kohdan ja luonnonsuojelulain 35 § 1 momentin mukaan tehtävä asianmukaisella tavalla. Luonnonsuojelulain 39 §:n mukaan viranomainen ei saa myöntää lupaa hankkeen toteuttamiseen eikä hyväksyä tai vahvistaa suunnitelmaa, jos 35 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettu arviointi- ja lausuntomenettely osoittaa hankkeen tai suunnitelman merkittävästi heikentävän niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty tai on tarkoitus sisällyttää Natura 2000 -verkostoon.

Luonnonsuojelulain 35 § edellyttää arvioinnin tekemistä *asianmukaisella* tavalla. Lain perustelujen (HE 76/2022) mukaan tämä tarkoittaa muun muassa sitä, että hankkeen tai suunnitelman vaikutukset Natura-alueeseen arvioidaan hyväksyttävällä menetelmällä, ja että tulokset käyvät selvästi ilmi asiakirjoista. EU:n tulkintaohjeissa korostetaan sitä, että on otettava huomioon alaa koskevat parhaat tutkimustulokset, ja että asianmukaisen arvioinnin pitää sisältää täydellisiä, täsmällisiä ja lopullisia toteamuksia ja päätelmiä, joilla voidaan hälventää kaikenlainen perusteltu tieteellinen epäily ehdotettujen töiden vaikutuksista kyseessä olevaan alueeseen (Euroopan komission tiedote 2019/C 33/01; EUTI asiat C-127, C-304).

Hankkeen ja Natura-alueen kuvaus

ELY-keskus katsoo, että arvioinnissa on arvioinnin kannalta olennaisilta osin ja riittävällä tarkkuudella kuvattu arvioitavana oleva hanke. Natura-alueen suojelun perusteena olevat luontotypit ja lajin (kiiltosirppisammal) esiintymät on kuvattu tekstissä ja kartoilla.

2.7.2025

Kartat ovat selkeitä ja riittävän suurimittakaavaisia ja esittävät arvioinnin kannalta keskeisiä alueita.

Arvioinnissa käytetyt tiedot ja arviointimenetelmä

Arvioinnissa on käytetty olemassa olevia tietoja Natura-alueesta, joita ovat biotooppikuviotiedot ja lajihavaintotiedot. Keskeisistä aineistoista puuttuu kuitenkin Natura-alueen tilan arviointi (ns. NATA-raportti, Metsähallitus 2017), joka on hyväksytty v. 2017 ja on parhaillaan päivitettävänä. NATA-raportista esimerkiksi ilmenee, että toisin kuin Natura-tietolomakkeella esitetään, Joutsenlampi ei todennäköisesti edusta luontotyyppiä Humuspitoiset lammet ja järvet (3160) vaan tyyppiä Luontaisesti rehevät järvet (3150), koska lammesta on tavattu vaateliata, jälkimmäiselle luontotyyppille ominaisia vesikasvilajeja. Luontaisesti rehevät järvet ei kuitenkaan ole alueen suojeluperusteena, koska sitä ei ole ilmoitettu tietolomakkeella, mutta tiedolla on merkitystä esimerkiksi arvioitaessa laadullisia vaikutuksia kiiltosirppisammalen elinympäristöihin.

Mikäli Metsähallitus on NATA-päivityksen yhteydessä päivittänyt tietoja alueen luontotyyppien tilasta ja pinta-aloista, tulee ajantasaiset tiedot pyytää käytettäväksi arviointia täydennettäessä.

Navettakankaan tuulivoimahankkeen YVA-selostuksen liitteenä 8 olevan luontoselvitysraportin mukaan kasvillisuus- ja luontotyyppiselvityksessä on tehty maastokäynti myös Natura-alueen itäosassa. Maastonselvityksen tuloksista ei ole raportoitu tietoja. Kuitenkin Natura-arvioinnin epävarmuustekijöinä mainitaan mm., että Natura-alueen pienvesikohteiden ekologisesta (ja kemiallisesta) tilasta ei ole tarkkaa tietoa. ELY-keskus huomauttaa, että Natura-arvioinnissa tulee hankkia arviointia varten riittävät tiedot tarvittaessa maastonselvityksin ja pitää ristiriitaisena sitä, että hankkeessa tehdyn maastokäynnin tuloksia ei ole hyödynnetty arvioinnissa.

Natura-arviointi on tehty asiantuntija-arviointina, ja luvussa 4.3 käsitellään vaikutusten merkittävyyden arvioinnin kriteereitä. Luvussa korostetaan Euroopan komission ohjeistuksen (2021) mukaisesti, että vaikutusten merkittävyyttä arvioitaessa on tarkasteltava muun muassa luontotyyppin menetyksen tai heikentymisen suhteellista pinta-alaa tai lajin suhteellista yksilömäärää, ja että suojelun perusteisiin kohdistuvan vaikutuksen laajuutta ja vakavuutta tulisi voida arvioida.

ELY-keskus huomauttaa, että edellä mainittuja kriteerejä ei kuitenkaan ole johdonmukaisesti käytetty arvioinnissa, vaikka käytettävissä ovat olleet arviointihetkellä tuoreimmat saatavissa olevat tiedot luontotyyppikuvioista ja kiiltosirppisammalen esiintymistä. Natura-arviointia koskevissa menetelmäohjeissa (Komission tiedonanto 2021/C 437/01) korostetaan, että *vaikutusten arvioinnin on perustuttava objektiivisiin ja, mikäli mahdollista, kvantifioitaviin kriteereihin*. ELY-keskus katsoo, että vaikutusten

2.7.2025

merkittävyyden arvioimiseksi olisi tullut esimerkiksi paikkatietoanalyysiä käyttäen esittää, kuinka suuri osa suojeluperusteena olevien vesi- ja suoluontotyyppien ja kiiltosirppisammalen esiintymistä ja potentiaalisista elinympäristöistä todennäköisesti on pintavalunnan laadullisten muutosten vaikutuspiirissä. Näin menetellen arvioinnin pohjaksi olisi saatu myös määrällistä aineistoa.

Vaikutusmekanismien tunnistaminen

ELY-keskuksen näkemyksen mukaan hankkeen vaikutusmekanismit on tunnistettu oikein ja arvioinnissa keskitytään niihin.

Luontotyyppeihin ja lajiin kohdistuvien vaikutusten arviointi

Arvioinnissa tarkastellaan aivan oikein vesi- ja suoluontotyyppien ja kiiltosirppisammalen esiintymien etäisyyksiä parannettavasta tiestä, mutta ei esitetä laskelmia tai paikkatietoanalyysiin perustuvaa asiantuntija-arviota todennäköisen heikentymisen kohteena olevien luontotyyppien tai kiiltosirppisammalen elinympäristöjen suhteellisista pinta-aloista. Sen sijaan käytetään tarkemmin perustelematta epämääräisiä ilmauksia kuten ”kohtalaisia” tai ”vähäisiä haitallisia vaikutuksia” luontotyyppiin. Koska Natura-alue on pinta-alaltaan pieni ja suojeluperusteena olevien luontotyyppien pinta-alat ovat pieniä, tulee arvioinninkin yksityiskohdissa noudattaa huolellisuutta ja tarkkuutta.

Vaikutusarvioinnissa kerrotaan sovelletun varovaisuusperiaatetta, koska tarkkoja tietoja maaperästä, valumasta ja rakennusolosuhteista ja -menetelmistä ei ole. Kielteisiä vaikutuksia perusparannettavaa tietä lähimpänä oleviin luontotyyppeihin ei arvioinnin mukaan voida täysin poissulkea. Ilman tarkempia perusteluita vaikutukset arvioidaan ”vähäisiksi” tai ”kohtalaisiksi” mutta ei kuitenkaan merkittävästi heikentäviksi.

ELY-keskuksella olevan tiedon mukaan pääradan perusparannushankkeessa rataosalla Haukipudas-Laurila tehdyissä maaperätutkimuksissa on havaittu korkeita rikkipitoisuuksia Natura-alueelle Joutsenlampeen ja edelleen Sormusjoaan laskevan radanalituksen (rummun) yhteydessä. Hapentuottopotentiaalinen perusteella todennäköinen hapan sulfaattimateriaali on 1 m syvyydessä. Myös etelämpänä Natura-alueen vieressä lähellä Alivarenputaantietä on havaittu korkeita rikkipitoisuuksia ja hapentuottopotentiaali vaihtelee alueella matalasta todella korkeaan esiintyen jo 0,2-0,5 m syvyydellä. Navettakankaan tuulivoimahankkeessa kunnostettava Luukelantie on radan läheisyydessä, joten happamuutta tuottavaa maa-ainesta on hyvin todennäköisesti myös tiealueella.

ELY-keskuksessa tehdyn tarkastelun perusteella Natura-alueella olevan Joutsenlammen valuma-alue on arviolta noin 35-70 hehtaaria. Radan itäpuolelta, hankkeessa kunnostettavan tiealueen suunnasta tulee valumavesiä noin 10 ha alueelta, johon sisältyy noin 300 m perusparannettavaa tietä. Koska Joutsenlammen valuma-alue on pieni, merkittävä happamuuden lasku perusparannettavaksi suunnitellun tiealueen vesissä voisi täten näkyä myös Natura-alueella. Joutsenlampi ympäristöineen edustaa

2.7.2025

suojeluperusteena olevia luontotyypppejä, ja Joutsenlammen ranta-alueella on myös kiiltosirppisammalen esiintymiä. Myös etelämpänä radan alittavan ojan varressa Natura-alueella on suojeluperusteena olevia suoluontotyypppejä. Edellä esitetyn perusteella ELY-keskus katsoo, että merkittävästi heikentäviä vaikutuksia ei voida Natura-arvioinnissa esitettyjen perustelujen nojalla sulkea pois.

ELY-keskus katsoo, että happamien sulfaattimaiden esiintyminen ja hapontuottopotentiaali tulee tutkia alueella ja/tai hyödyntää ratahankkeessa tehtyjä tutkimuksia. Vaikutusarviointia tulee lisäksi täydentää esittämällä määrällisiä laskelmia todennäköisesti heikentymisen kohteena olevista luontotyyppien ja kiiltosirppisammalen elinympäristön pinta-aloista suhteessa koko Natura-alueella oleviin esiintymiin. Myös vaikutusten kohteena olevien luontotyyppien ja kiiltosirppisammalen esiintymien herkkyyttä muutoksille tulee tarkastella ja ottaa arvioinnissa huomioon.

Yhteisvaikutukset

Natura-arvioinnissa tarkastellaan yhteisvaikutuksia muiden suunnitteilla olevien tuulivoimahankkeiden kanssa. ELY-keskus yhtyy arvioinnin johtopäätöksiin niiltä osin, että yhteisvaikutukset muiden tuulivoimahankkeiden kanssa eivät ole todennäköisiä.

Sen sijaan arvioinnissa on jäänyt vaille huomiota meneillään olevaa pääradan perusparannushanke rataosalla Haukipudas-Laurila. Hankkeessa uusitaan radan päällysrakenne eli kiskot, pölkyt ja sepelitukikerros, parannetaan kuivatusta, uusitaan ja korjataan rumpuja sekä siltoja. Lisäksi poistetaan ja parannetaan tasoristeyksiä. Radan stabiliteettia parannetaan rakentamalla vastapenkereitä. Hanke on alkanut toukokuussa 2022 ja alustavan aikataulun mukaan hanke valmistuu 2026. Suunnitteilla on kuivatusvesien johtamista Navettakankaan tuulivoimahankkeen vaikutusalueella oleviin ojiin (Liesoja, Vareputaanoja, Sormusojat, Pahaoja ja Vääräoja), joista osa virtaa Joutsensuon-Vareputaanojanlehdon Natura-alueen kautta. ELY-keskus on muun muassa edellyttänyt (lausunto 14.1.2025 POPELY/2608/2024), että ratahankkeessa tulee arvioida Natura-alueelle kohdistuvat vaikutukset. Näin ollen ELY-keskus katsoo, että radan perusparannushankkeesta ja Navettakankaan tuulivoimahankkeesta Natura-alueeseen kohdistuvat yhteisvaikutukset ovat mahdollisia ja ne tulee arvioida.

Haitallisten vaikutusten lieventäminen

Natura-arvioinnissa ei kuvata yksityiskohtaisesti lieventämistoimenpiteitä, koska merkittäviä haitallisia vaikutuksia ei arvioida aiheutuvan.

Euroopan komission tulkintaohjeessa luontodirektiivin 6 artiklan säännöksistä (2019/C 33/01) korostetaan sitä, että haitallisia vaikutuksia lieventävät toimenpiteet voidaan määritellä vasta sen jälkeen, kun nämä vaikutukset on ensin arvioitu ja kuvattu asianmukaisessa arvioinnissa. ELY-keskus pitää tärkeänä, että suojeluperusteisiin kohdistuvista vaikutuksista, niiden sijainnista ja kohdentumisesta, pinta-aloista ja laadusta saadaan luotettava käsitys ennen yksityiskohtaisen lieventämissuunnitelman laatimista.

2.7.2025

Lieventävät toimenpiteet on kuvattava yksityiskohtaisesti ja esitettävä, miten toimenpiteellä poistetaan haitalliset vaikutukset tai vähennetään niitä ja määriteltävä kohteet ja tavoitteet (esimerkiksi luontotyyppin pinta-ala, johon odotetut vaikutukset kohdistuvat). Lisäksi on ilmoitettava, miten, milloin ja kuka toteuttaa toimenpiteet.

Happamien sulfaattimaiden esiintyminen ja hapontuottopotentiaali tulee tutkia alueella ja/tai hyödyntää ratahankkeessa tehtyjä tutkimuksia. Ratahankkeessa on suunniteltu myös toimenpiteet happamuushaittojen ehkäisemiseksi. Tässä hankkeessa tulee suunnitella samanlaisia toimenpiteitä lieventävinä toimenpiteinä ja mahdollisesti sopia ratahankkeessa suunniteltujen kalkkipatojen yhteisestä käytöstä.

Epävarmuustekijät

Epävarmuustekijät on arvioinnissa tunnistettu. Asiantuntija-arvion subjektiivisuutta olisi voitu vähentää tukeutumalla arvioinnissa esimerkiksi paikkatietoanalyyseihin. Maaperän laadusta, valumaolosuhteista ja Natura-alueen luontotyyppien ekologisesta tilasta oleva tiedon puute todetaan epävarmuustekijäksi, joka ELY-keskuksen näkemyksen mukaan on korjattavissa lisäselvityksin.

Vaikutusten seuranta

Maanrakennustöiden yhteydessä tulee seurata Natura-alueelle johtaviin ojiin joutuvien valumavesien laatua.

ELY-keskuksen johtopäätökset Natura-alueelle aiheutuvista vaikutuksista

Luontotyyppit

ELY-keskuksen arvioinnissa havaitsemien puutteiden ja epävarmuustekijöiden vuoksi arvioinnin tulosten perusteella ei voi tehdä johtopäätöksiä siitä, ovatko suojeluperusteena oleviin luontotyypeihin kohdistuvat vaikutukset merkittävästi heikentäviä.

Luontodirektiivin liitteen II laji

ELY-keskuksen näkemyksen mukaan arvioinnin perusteella ei voida sulkea pois kiiltosirppisammalen elinympäristöön kohdistuvia merkittävästi heikentäviä vaikutuksia erityisesti Joutsenlammen ympäristössä.

Vaikutukset Natura-alueen koskemattomuuteen

Arvioinnissa on tunnistettu mahdollisuus, että happamista sulfaattimaista voi maanrakennustöiden yhteydessä aiheutua muutoksia Natura-alueelle virtaavien ojavesien happamuudessa ja sitä kautta haitallisia vaikutuksia ojavesien vaikutuspiirissä oleviin luontotyypeihin ja kiiltosirppisammalen elinympäristöihin. ELY-keskuksen näkemyksen mukaan arvioinnissa ei ole esitetty riittäviä perusteluja sille, että vaikutukset Natura-alueen eheyteen ja koskemattomuuteen eivät ole merkittävästi heikentäviä.

2.7.2025

Yhteenveto ja jatkoimenpiteet

ELY-keskus on havainnut arvioinnissa puutteita ja epävarmuustekijöitä, joiden vuoksi ei voida poissulkea mahdollisuutta, että Navettakankaan tuulivoimahankkeessa suunnitellulla tien perusparannuksella olisi merkittävä haitallinen vaikutus Natura-alueen suojeluperusteisiin. Arvioinnissa ei ole otettu huomioon pääradan perusparannuksen aiheuttamia yhteisvaikutuksia eikä esitetty laskelmia tai arvioita heikentymisen kohteena olevien luontotyyppien ja kiiltosirppisammalen esiintymien suhteellisista pinta-aloista ja laadusta. Mikäli merkittävästi heikentäviä vaikutuksia ei asianmukaisessa arvioinnissa voida sulkea pois, tulee happamuushaittojen ehkäisemiseksi ja lieventämiseksi laatia yksityiskohtainen suunnitelma, jonka toteuttamiseen hankkeesta vastaava sitoutuu.

Natura-arviointia tulee täydentää edellä tässä lausunnossa tarkemmin kuvatulla tavalla, minkä jälkeen täydennetystä arvioinnista on pyydettävä ELY-keskukselta uusi lausunto. ELY-keskus muistuttaa, että Natura-arvioinnissa käytettävien hankesuunnittelutietojen tulee olla ajantasaisia.

Lausunnon valmisteluun on osallistunut ylitarkastaja Jaana Rintala Vesistöyksiköstä.

Tämä asiakirja on hyväksytty/allekirjoitettu viraston sähköisessä asianhallintajärjestelmässä. Asian on esitellyt ylitarkastaja Maarit Vainio ja ratkaissut alueidenkäyttöryhmän päällikkö Taina Törmikoski.

Tämä asiakirja POPELY/921/2025 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument POPELY/921/2025 har godkänts elektroniskt

Esittelijä Vainio Maarit 02.07.2025 11:50

Ratkaisija Törmikoski Taina 02.07.2025 11:56